

Isikukeskse erihooolekande teenusmudeli rakendamine kohalikus omavalitsuses

Kärt Saarsen ja Pille Soonmann
Sotsiaalkindlustusamet, teenuste osakond

07. jaanuar 2020

Erihoolekande teenusmudeli arendamine

2016-2017

- **Töötati välja isikukeskse erihoolekande teenusmudel**

- Teenuse disain erihoolekandeteenuste ja teenusesüsteemi ümberkorraldamiseks ja arendamiseks. Projekti lõpparuanne. Trinidad Wiseman, 2017, tellija Sotsiaalministeerium.

2017-2018

- **Teenusmudeli I prototüübi katsetamine (I pilootprojekt)**

- Isikukeskse teenusmudeli lõpparuanne 2017-2018. Sotsiaalkindlustusamet, 2018.
- Isikukeskse erihoolekande teenusmudeli kasutajakogemuse mõjuanalüüs. Trinidad Wiseman, 2018.

2019-2021

- **Teenusmudeli II pilootprojekt**

- Kirjeldus: <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/organisatsioon-kontaktid/projektid>

Teenusmudeli piloteerimise eesmärgid

- ✓ katsetatakse psüühilise erivajadusega inimeste abistamisel tegevuskomponentide põhist lähenemist;
- ✓ rakendatakse korralduskeemi, kus psüühilise erivajadusega inimeste abi ja teenuseid korraldab kohalik omavalitsus.

Sihtrühm

Pilootprojekti kaasatavaks sihtrühmaks on raske, sügava või püsiva kuluga psüühilise erivajadusega inimesed vanuses 16 – 64 aastat, kellel:

- ✓ ei ole diagnoositud põhidiagnoosina dementsust ega alkoholisõltuvust
- ✓ vastab ühele järgmistest tingimustest:
 - a. inimene on erihoolekandeteenusel, kuid tema abivajadus on muutunud (nt vajab vähesema toetusega teenust);
 - b. inimene ei kasuta erihoolekandeteenuseid, kuid on EHK teenuse järjekorras;
 - c. inimene vajab KOV sotsiaaltöötaja või SKA juhtumikorraldaja hinnangul toimetulekuks ja ühiskonnas osalemiseks või tööturule sisenemiseks toetavaid ja integreeritud teenuseid.

Kohalik omavalitsus

Teenusmudeli rakendamine oma piirkonnas

Klienditöö

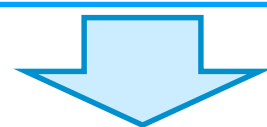
Abivajaduse märkamine ja seostamine

Toetusvajaduse hindamine

Baastoetus: pidev personaalne tugi, tegevusplaani koostamine, elluviimine

Lisatoetus:

- Personaalne toetus
- Sotsiaalsed suhted
- Vaimne tervis
- Füüsiline tervis
- Hõivatus
- Vaba aeg ja huvitegevus
- Eluase
- Igapäeva elu toetamine
- Pere toetamine

Korralduslik tegevus

- **teenusmudeli rakendamise korraldamine** oma piirkonnas:
 - partnerite leidmine,
 - koostöösuhete arendamine,
 - töökorralduse määratlemine
- **Teenuse kättesaadavuse suurendamine ja hinnakujundus**
- Koostöö teiste valdkondadega
- **Võrgustikutöö** juhtimine
- Jooksev korralduslik tegevus: **arved, aruandlus**
- KOV siseselt **järelevalve** projekti tegevuste üle
- Teenusmudeli **arendamises osalemine** koostöös SKAga

Sotsiaalkindlustusamet

Tugi, rahastamine, järelevalve

- **KOVide nõustamine**, juhendamine ja toetamine
- Info koondamine ja **analüüs**
- Teenusmudeli juurutamise **praktika ühtlustamine** üle-eestiliselt
- **Rahastamine**
- **Järelevalve**
- **Koostöö teiste valdkondadega**, nt tervishoid, haridus jm

Koostöö osapooled vallas või linnas

- ✓ Toetust vajav inimene, tema lähedased
- ✓ Valla- või linnavalitsus
- ✓ Teenuseosutajad:
 - baastoetuse osutaja - pidevat toetust pakkuv teenuse osutaja kogu projekti vältel
 - lisatoetuse osutaja – teenuse osutaja, kes pakub inimesele teenuskomponente (tegevusi) lisatoetuse valdkonnast

Isikukeskne, integreeritud ja paindlik teenus

Kohalik omavalitsus

✓ üks abivajaduse hindamine

Baastoetuse osutaja

✓ üks kontaktisik, järjepidev personaalne tugi protsessis

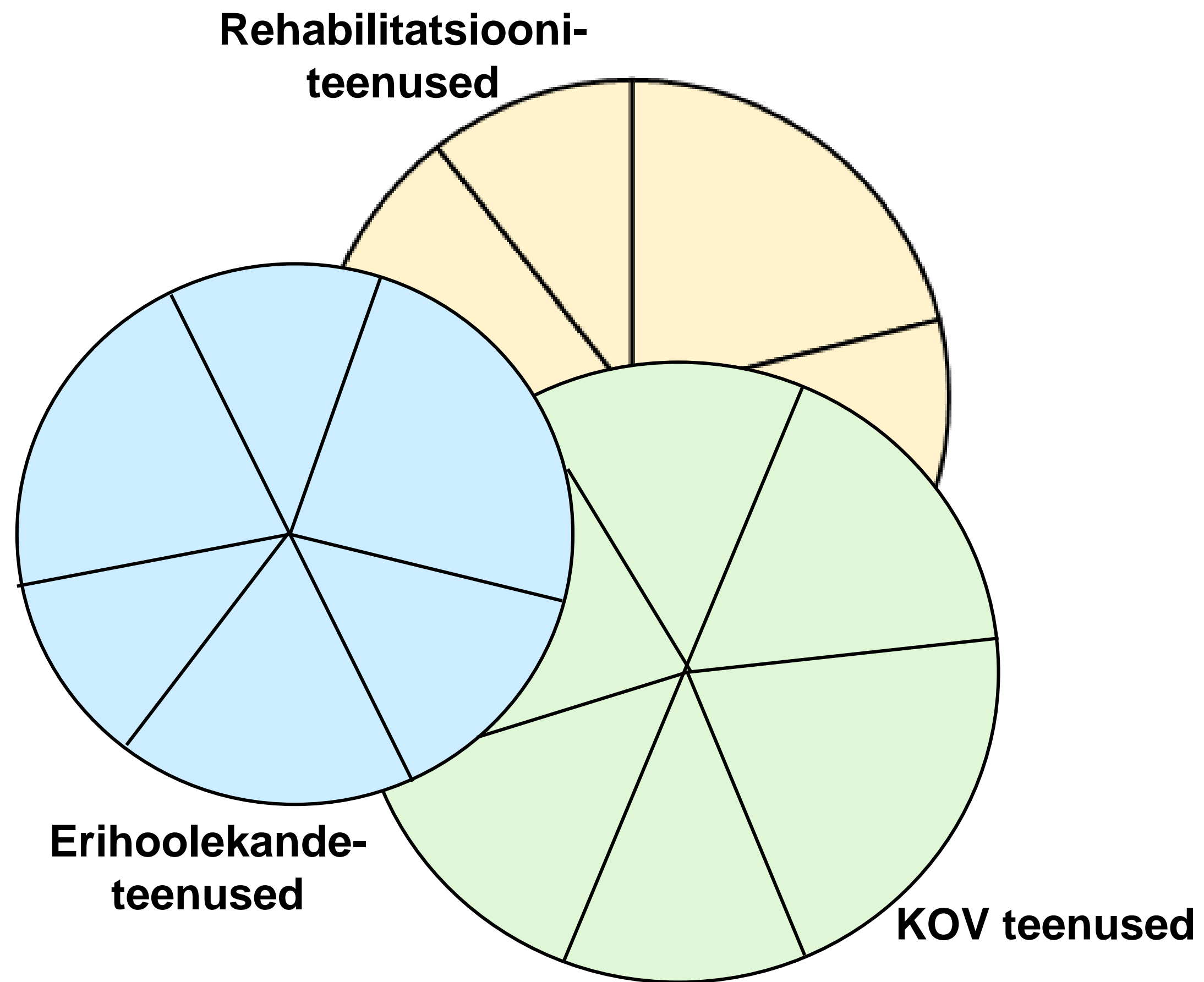
Baastoetus+Lisatoetus

✓ vajaduspõhine teenuskomponentide integreerimine

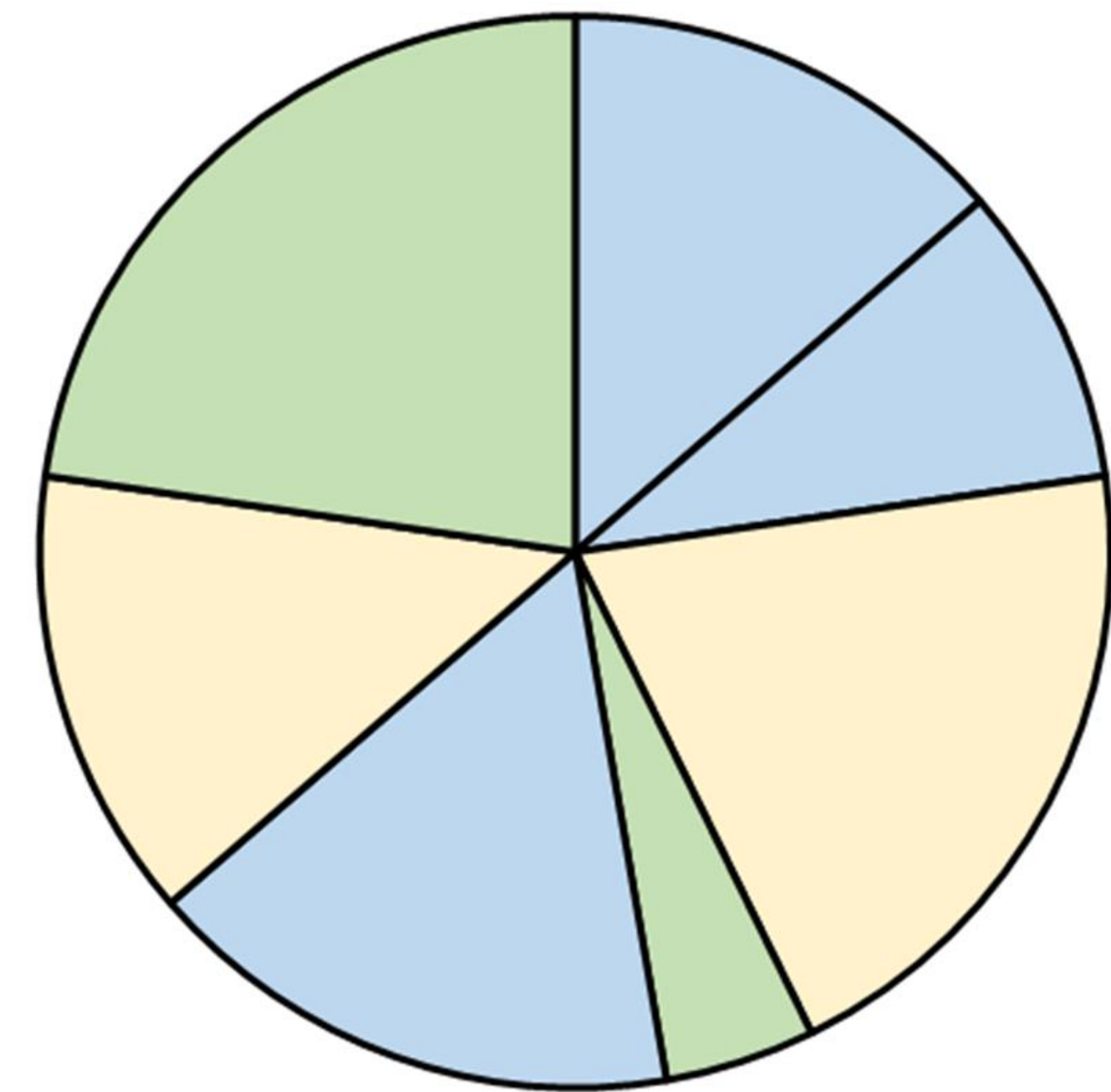

Täna sihtgruppi abistavad teenused

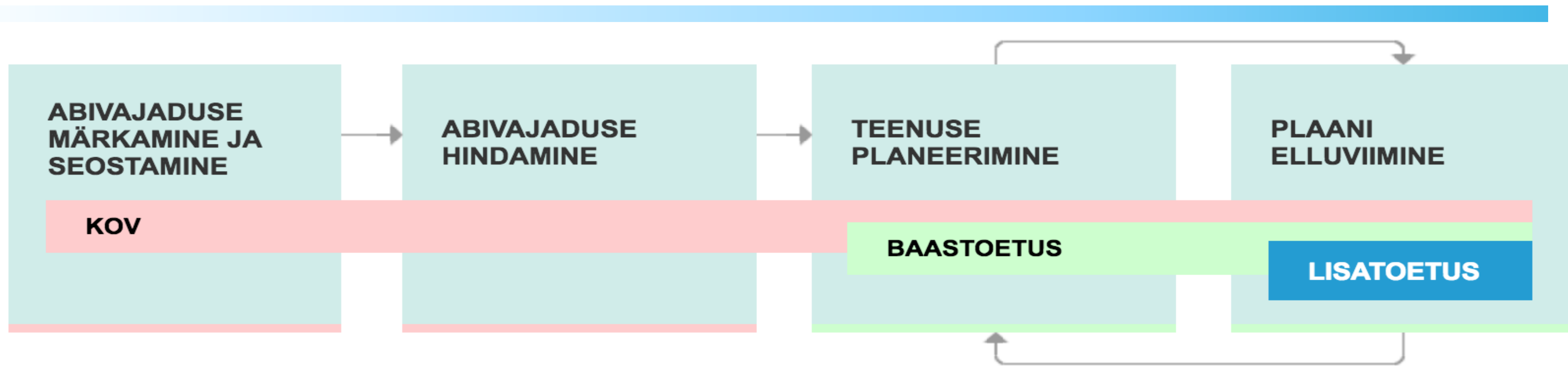
Uus isikukeskne teenusmudel

Inimesele pannakse teenus kokku tegevuskomponentidest

Klienditöö etapid EHK teenusmudelil

KOV ise jt valdkonnad:

- ✓ arstid
- ✓ õppeasutused
- ✓ politsei
- ✓ kogukond, naabrid
- ✓ jt

7 eluvaldkonda:

- ✓ sotsiaalsed suhted
- ✓ vaimne tervis
- ✓ füüsiline tervis
- ✓ elukeskkond
- ✓ hõive
- ✓ vaba aeg ja huvitegevus
- ✓ igapäevaelu toimingud

Teenuse osutamine

- ✓ tegevusplaan
- ✓ järjepidev personaalne tugi

teenuskomponendid
vajadusele vastavalt

Baastoetuse teenuskomponendid

- **Teenuse planeerimine ja plaani elluviimine** –toetusvajaduse terviklik ja järjepidev hindamine:
 - tegevusplaani koostamine ja edasine järjepidev plaani ülevaatamine;
 - tegevusplaani alusel inimesele vajalike teenuskomponentide planeerimine;
 - tegevusplaani elluviimise toetamine ja korraldamine, võrgustikutöö koordineerimine
- **Välise spetsialisti konsultatsioon teenuse planeerimiseks** – vajadusel pädevate spetsialistide kaasamise võimalus kaasamise teenuse planeerimisel (nt keerulisemate kliendijuhtumite puhul või kui sihtrühmaga tegelemise kogemus on vähene)

Lisatoetuse valdkonnad ja teenuskomponendid

❖ **Personaalne toetus:** kõrvalabi, juhendamine, nõustamine erinevates valdkondades, kriisi olukordade lahendamine (valdkondade ülene, kogu sekkumise perioodi jooksul)

❖ **Sotsiaalsed suhted:**

- Sotsiaalsete suhete loomise/säilitamise toetamine (lähedaste, sõprade, laste või vanematega)

❖ **Vaimne tervis:**

- Taastumine ja haigusega toimetuleku toetamine;
- Vaimse ja motoorse võimekuse arendamine ja säilitamine;
- Psühholoogiline nõustamine ja psühhoteraapia;
- Kogemusnõustamine;
- Riski- ja probleemse käitumise juhtimine

❖ **Füüsiline tervis:**

- Füüsilise tervise alane nõustamine ja toetus;
- Füüsilise aktiivsuse toetamine;
- Teraapiad füüsilise tervise toetamiseks
- Liikumine eluruumides
- Liikumine väljaspool eluruume

❖ **Hõivatus:**

- Töötamise toetamine;
- Töö- või rakendustegevuse toetamine spetsiaalselt kohandatud keskkonnas;
- Õppimise toetamine;
- Rakendus kogukonnas

❖ **Vaba aeg ja huvitegevus:**

- Vaba aja ja huvitegevuse toetamine

❖ **Eluase:**

- Toetus elukoha vahetamisel

❖ **Igapäevaeluga toimetulek:**

- Igapäevaelu toetamine;
- Ettevalmistus iseseisvumiseks

❖ **Pere toetamine:**

- Psühholoogiline nõustamine ja psühhoteraapia perele;
- Perenõustamine ja koolitus psüühikahäirete osas;
- Kogemusnõustamine perele;
- Intervallhoid

I pilootprojekt: üldandmed

- ✓ Projekti periood: mai 2017-mai 2018
- ✓ Teenusmudeli katsetamises osales
 - 8 kohalikku omavalitsust, sh
 - Tallinna linn, Keila linn, Haapsalu linn, Jõhvi vald, Märjamaa vald, Võhma linn (Põhja-Sakala vald), Otepää vald, Vändra alev (Põhja-Pärnumaa vald)
 - 43 inimest, sh
 - 20 psüühikahäirega ja 23 intellektihäirega inimest
- ✓ Teenusmudeli piloteerimise kulu omavalitsustes kokku: 82 295,79 eurot

Inimene

- Naine 60 a, sügav intellektipuue, ratastoolis, puuduv töövõime
- Isa 86 a, ema hooldusravil – ei ole võimelised enam tütart hooldama

Märkamine ja seostamine

- Varasemalt koostatud rehabilitatsiooni plaan – suunata ÖL
- KOV sotsiaaltöötaja – esmane toetusvajaduse hindamine (abivajadus eluvaldkondades kõrge)

Baastoetus

- Teenuskomponentide planeerimine ja plaani ellu viimine

Lisatoetus

- Personaalne toetus (igapäevane tugi naabrilt)
- Vaimne tervis (Ravi- ja taastumisplaani järgimine)
- Füüsiline tervis (Tervisekorraldus, Tervisenõustamine, Sportimis-/liikumisvõimalused)
- Hõivatus (Töövõime hindamine, Töötegevused spetsiaalselt kohandatud keskkonnas)
- Vaba aeg ja huvitegevus (Vaba aja sisustamise planeerimine, Huvitegevuse toetamine)
- Transpordi tagamine, Liikumise toetamine
- Igapäeva elu toetamine (Toitlustamise korraldamine, Söömise ja söögitegemise toetamine, Enese eest hoolitsemine, Majapidamistoimingute toetamine, Eestkoste toetamine)

Kuu	Toetavad tunnid kokku (va majutus ja transport)	Maksumus kokku (va majutus ja transport)
mai	5	0
juuni	63	685
juuli	73	755
august	73	740
september	63	655
oktoober	65	675
november	65	670
detsember	71	735
jaanuar	73	750
veebruar	70	720

I piloodi osalejate mõtteid

- ✓ Tavaliselt kohandatakse kliente teenuse jaoks. Keeruliste klientide puhul pole see aga võimalik. Antud projekt andis võimaluse kohandada teenus inimesele. Projektiga sai võimaluse pakkuda teenuskomponente inimestele, kellele varem olemas olnud teenused ei sobinud.
- ✓ See on hea mudel, kui inimesel on olemas rahalised võimalused ning saab panna kokku erinevatest spetsialistidest tiim.
- ✓ Mudel annab pildi, mida tegevusjuhendaja inimesega teeb ja võimalus läbi mõelda, mida pakkuda.
- ✓ Paindlikkus, võimalus mängida, inimese vajadusest tulenevalt tegevusi planeerida, mängumaa oli suurem, inimesest lähtuv. Üks terviklik hindamine ja vastutus KOVil on positiivne. Puudutab ka teenuste arengut.

I piloot: peamised tulemused

- ✓ Abivajajad said tuge kiiremini kui senises süsteemis.
- ✓ KOVil tekkis inimese abivajadusest tervikpilt. Toe pakkumisel lähtusid KOV ja teenuseosutajad inimese abivajadusest.
- ✓ Teenuskomponentide põhine lähenemine osutus asjakohaseks (erihoolekande- ja rehabilitatsiooniteenuste seostamine).
- ✓ Lisaks inimesele oli võimalik toetada ka tema lähedasi.
- ✓ Inimese kohta kogutud sidusvaldkondade informatsioon võimaldas küsida inimeselt vähem infot.

Konkursist

II piloot: peamised muudatused võrreldes I piloodiga

- ✓ Piloodi maht eelmisest oluliselt suurem:
 - pilooti kaasatakse kuni 700 inimest;
 - katsetamise periood pikem.
- ✓ Mudelit on lihtsustatud, sh on teenuskomponentide arv väiksem.
- ✓ Juhtumikorralduse tasu.
- ✓ Teenuste kättesaadavuse parandamiseks erinevad võimalused.

II pilootprojekti üldandmed

- rahaline maht kuni 7,4 milj eurot;
- periood 2019-2021;
- projekti raames osutatakse teenust kuni 700 psüühilise erivajadusega inimesele;
- konkurss KOVide leidmiseks neljaks osaks, st teenusekohad on ära jagatud nelja piirkonna vahel:

Piirkond	Maakonnad	Teenuskohti
Ida-Eesti	Ida-Virumaa, Lääne-Virumaa	100
Lääne-Eesti	Hiiumaa, Läänemaa, Pärnumaa, Saaremaa, Viljandimaa	150
Lõuna-Eesti	Jõgevamaa, Põlvamaa, Tartumaa, Valgamaa, Võrumaa	170
Põhja-Eesti	Harjumaa, Järvamaa, Raplamaa	280

II piloteerimises osalevad KOVid

I konkursivoor, august 2019

KOV	Maakond	Teenusekohti
Tallinn	Harjumaa	50
Kose vald	Harjumaa	10
Jõelähtme vald	Harjumaa	5
Kohila vald	Raplamaa	50
Kohtla-Järve linn	Ida-Virumaa	40
Lüganuse vald	Ida-Virumaa	10
Haapsalu linn ja Lääne-Nigula vald	Läänemaa	30

Välja on kuulutatud II konkursivoor KOVidele (26.11.2019)

- Konkursi tähtaeg: **17. jaanuar 2020, kell 11**. Taotlus esitada info@sotsiaalkindlustusamet.ee
- Konkursi rahaline maht 4,8 milj eurot (perioodiks 2020-2021)
- Konkursivooruga jaotatakse KOVide vahel kuni 505 teenusekohta, neljas piirkonnas.
- Osalevate KOVide arv ei ole piiratud (kuni teenuskohti jätkub), esitada võib ka ühistaotlusi.

Piirkond	Maakonnad	Teenuskohti	I voor	II voor
Ida-Eesti	Ida-Virumaa, Lääne-Virumaa	100	50	50
Lääne-Eesti	Hiiumaa, Läänemaa, Pärnumaa, Saaremaa, Viljandimaa	150	30	120
Lõuna-Eesti	Jõgevamaa, Põlvamaa, Tartumaa, Valgamaa, Võrumaa	170	0	170
Põhja-Eesti	Harjumaa, Järvamaa, Raplamaa	280	115	165

Konkursi dokumentatsioon

- ✓ Käskkiri konkursi väljakuulutamise kohta
- ✓ Lisa 1. Konkursi tingimused ja kord
- ✓ Lisa 2. Vormid konkursil osalemiseks
- ✓ Lisa 3. Koostöölepingu projekt
- ✓ Lisa 4. Pilootprojekti kirjeldus (sh teenusmudeli kirjeldus ja teenuskomponentide loetelu)
- ✓ Lisa 5. Vormid lepingu täitmisel

Konkursi info SKA kodulehel:

<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/organisatsioon-kontaktid/riigihanked>

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Konkursist osavõtt

Konkursil osalemiseks tuleb esitada taotlus koos lisadega (projektijuhi CV ja ära kiri haridust tõendavast dokumendist), vajadusel ühistaotlejate volikiri.

Taotlus:

- soovitud teenuskohtade arv (min 5);
- andmed KOVis piloteerimist koordineeriva projektijuhi (juhtumikorraldaja) kohta ja andmed baastoetust osutava asutuse/organisatsiooni kohta;
- KOVis piloteerimise elluviimise sisuline kirjeldus.

Rahastus

Projekti eelarvest kaetakse kohalikus omavalitsuses piloteerimisega seotud tegevuste kulud, sh

- ✓ abivajajatele reaalselt osutatavate teenuskomponentide maksumus
- ✓ KOV korralduskulud (võimaldab tööle võtta juhtumikorraldaja, kelle tööjõukulud kaetakse).

Juhtumikorralduse maksumus

- Juhtumikorralduse tasu makstakse KOVile proportsionaalselt, lähtudes KOV teenusesaajate arvust.
- Juhtumikorralduse tasu ülemmäär 50 teenusesaaja kohta on 2045 eurot kuus, millest kuni 10% võib kasutada alapunktides b)-e) loetletud kulude katmiseks.
 - a) töötajate töötasu ja tööjõumaksud (juhtumikorraldaja palgafond)
 - b) büroo- ja sidekulud;
 - c) ruumide rendi- ja kommunaalkulud;
 - d) pilootprojekti tegevustega seotud transpordikulud;
 - e) projekti koolitustel jm üritustel osalemiseks vajalikud majutuskulud.

Teenuskomponentide maksumus

- SKA tasub KOVile projekti kaasatud abivajajatele reaalselt osutatud teenuskomponentide maksumuse KOV poolt SKAle **esitatud arvete alusel**.
- Summaarselt **ei tasuta KOVile** pilootprojekti vältel teenuskomponentide maksumuse eest **rohkem kui maksimaalmääran**i:

KOV maksimaalmäär = teenuskohtade arv x teenuskomponentide maksumus ühe inimese kohta

Mida annab teenusmudeli katsetamises osalemine?

- ✓ Keerulises olukorras **abivajajate toetamine**
- ✓ Psüühilise erivajadusega inimeste **lähedaste toetamine**
- ✓ **Paindlikkus** – vajadusel kiire abi, paindlik kombineerimine. Teenuste korraldamine kohalikke olusid arvestades
- ✓ **Rahastus:** teenuste osutamine + korralduskulud
- ✓ **Kaasarääkimise võimalus** psüühilise erivajadusega inimeste teenuste arendustegevustes

Info pilootprojekti kohta SKA kodulehel:

<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/puue-ja-hoolekanne/erihoolekandeteenused/isikukeskse-erihoolekande-teenusmudeli-rakendamine>

<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/organisatsioon-kontaktid/projektid>

Info konkursi kohta SKA kodulehel:

<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/organisatsioon-kontaktid/riigihanked>

Kontaktid:

Kärt Saarsen

Kart.Saarsen@sotsiaalkindlustusamet.ee
tel 5334 0328

Pille Soonmann

Pille.Soonmann@sotsiaalkindlustusamet.ee
tel 5385 4488

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Euroopa Sotsiaalfondist rahastatav tegevus

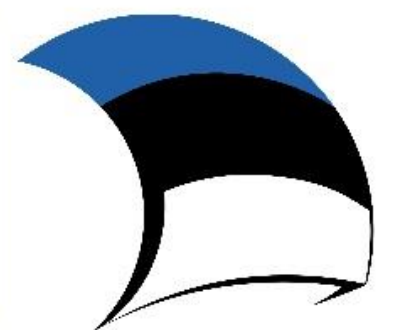
- ESF prioriteetne suund „Tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturult väljalangemise ennetamine“
- TAT „Töövõimereformi sihtrühma töövõimelisuse tõstmine ja nende töötamise soodustamine“
- tegevus „Integreeritud, isikukeskse ja paindliku erihoolekandeteenuste süsteemi piloteerimine“
- tegevuse periood: 01.01.2017 - 31.12.2021
- tegevuse elluviija: Sotsiaalkindlustusamet

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks